

Fortolkeren

“Kære Suste.

Jeg vil meget gerne vise dig rundt heroppe på Søren Kierkegaard Forskningscenteret, skønt der ikke er så meget at se, da ånd jo som bekendt er usynlig! (...) Er du i øvrigt klar over, at den 8. september, altså Grundtvigs fødselsdag, også er den dag, hvor Søren Kierkegaard friede til Regine Olsen – og derfor en dato, der livet igennem betød meget for den rituelle mestertænder. Men det kan jeg fortælle mere om, når vi ses i Vartov på første sal, opgang D. De bedste hilsner Joakim.”

Sådan reagerer en forsker, der har sans for historiens snurrige sammenfald og gerne vil formidle sin viden. Hvordan det videre gik Regine, har Joakim Garff beskrevet medrivende i sin store Kierkegaard-biografi SAK. Her fortæller han blandt andet om de mere end 30 kærestebreve, som Søren skrev til Regine i forlovelsestiden, alt imens han med stigende styrke og smerte indså, at det slet ikke var ægte mand, men forfatter, han skulle være – og derfor ændrede han efterhånden sin underskrift fra det patetisk hengivne “din for evig S.K” til det mere køligt nøgterne “Din K.”

Regine brændte de breve, hun skrev til Søren, men formåede ikke at slukke sin indre ild og glemte aldrig sin gamle flamme. Hun gik over i historien som et lysende eksempel på, at filosoffer ikke undgår at filosofere over kærlighedens uudgrundelige væsen og pludselige påfund. For som Joakim Garff skriver i SAK, så er erotisk lidenskab ikke “det mindste forudbestemt til at ende i et ægteskab, men kan finde på at udtømme sig ganske anderledes, eksempelvis litterært”.

SAK

Nogenlunde midtvejs i SAK redegør Joakim Garff for Kierkegaards kirkegang og beskriver i den forbindelse, hvordan Kierkegaard en dag sidder og lytter til en patetisk præst, der svælger i sin egen retorik. Kierkegaard får hurtigt nok og fordyber sig i synet af en kvindelig kirkegænger, der angiveligt er kommet i kirke med det ene formål at græde, virkelig at græde, at græde ud. Kierkegaard kan også glæde sig over en ung moder, der samler sig om salmesangen, mens hendes lille søn gør spilopper. Helt utilsigtet er sådanne småtildragelser langt mere opbyggelige end den salvelsesfulde præst.

Kierkegaard kommer da heller ikke kun i kirke for at høre præstens prædiken, men nok så meget på grund af salmesangen, der for Kierkegaard er gudstjenestens teologiske tyngdepunkt – skriver Joakim Garff og citerer Kierkegaard: “Mig beskjæftiger ubetinget mest Psalmesangen mest af hele Gudstjenesten. Jeg fordrer til en god Psalme ganske eenfoldige og tildeels ubetydelige Ord (...) og saa een af disse inderlige Melodier.”

Kierkegaard satte Kingo og Brorson meget højt. Grundtvig var ham for voldsom, for larmende i sin lyrik. Men en salme som “Sov sødt, barnlille” ville Kierkegaard formentlig have holdt af. Den består nemlig af lutter “ganske eenfoldige og tildeels ubetydelige Ord”.

Den er skrevet midt i en af Grundtvigs dybe depressioner og er en trøstende fortælling om, hvordan Gud passer på det udsatte og skrøbelige barn. At salmen er omskrevet adskillige gange, kan man ikke fornemme på den enkle og sikre tone. Trygheden understreges i Laubs inderlige melodi, som er i nynnende valsetakt.

Salmen er en af de mest brugte i den danske folkekirke og en af Grundtvigs mest elskede. Den bruges til dåb og til nadver og som vuggesang.

Joakim Garff er far til fire drenge, og jeg forestiller mig, at de i tidens løb er blev vugget i søvn til nogle strofer fra Grundtvigs himmelsk enkle og guddommeligt dybe salme.

Sov sødt barnlille

Sov sødt, barnlille!
lig rolig og stille,
så sødelig sov
som fuglen i skov,
som blomsterne blunde i engel!
Gud Fader har sagt:
står, engle, på vagt,
hvor mine de små er i senge!

Guds-fingrene grande
slog kors for din pande
Guds enbårnes røst
slog kors for dit bryst,
thi skal ingen djævel dig skade.
Nu kan i din dåb
med salighedshåb
din sjæl og dit hjerte sig bade.

Læg hænderne sammen,
da lægger sig amen
til Frelserens bøn,
som stiger i løn
og lyder, hvor englene kvæde.
I Himmerigs kor
det lille Guds-ord
omfavne Guds engle med glæde.

De råbe, de sjunge:
På jordklimpens tunge
et ord af Guds Søn
er blevet til bøn,
svang hid sig på åndedræts-vinger.
Gud Fader i løn,
sig ja til den bøn!
Fra lavland livsalig den klinger.

Og alle de købte,
i Jesu navn døbte,
som striden har stridt,
som døden har lidt,
gik ind til den evige hvile,
istemme så lydt
halleluja nyt,
at englene tie og smile!

Da drypper som duggen
der manna på vuggen
til barnet på jord
fra englens bord,
du finder med smil det i morgen.
Og klarøjet brat
du siger god nat
til tvivlen og frygten og sorgen.

Sov sødt, barnlille!
lig rolig og stille
og nyn på det navn
med nåden i favn,
al jorden til salighed givet!
Nyn: Jesus er min,
så favr og så fin,
min Jesus er lyset og livet!

Psalmesangen

Søren Kierkegaard anså salmesangen for at være gudstjenestens egentlige tyngdepunkt, siger Joakim Garff og citerer en optegnelse fra 1847:

“Mig beskæftiger ubetinget Psalmesangen meest af hele Gudstjenesten. Jeg fordrer til en god Psalme ganske eenfoldige og tildeels ubetydelige Ord (...) og saa een af disse inderlige Melodier.”

Rengøring hos Kierkegaard og Grundtvig

Om forskellen på at gøre rent hos Kierkegaard og hos Grundtvig kan Camilla gøre rede. Hun kommer begge steder og holder af alle der arbejder herinde.”

Men de er meget stille oppe hos Kierkegaard. De spiser heller ikke så meget, som ovre ved os. Eller synger.

“Camilla føler sig mest hjemme i Grundtvigstuerne, men det er jo klart, når man kommer fra Haubro. Hendes valg af Grundtvigsang ”Er lyset for de lærde blot” må hun dele med sine jævnaldrende i Studenterkredsen .

Er lyset for de lærde blot

Er lyset for de lærde blot
til ret og galt at stave?
Nej, himlen under flere godt,
og lys er himlens gave,
og solen står med bonden op,
slet ikke med de lærde,
oplyser bedst fra tå til top,
hvem der er mest på færde.

Er lyset i planeter kun,
som ej kan se og mæle?
Er ikke ordet i vor mund
et lys for alle sjæle!
Det giver os for ånder syn,
som solens skin for kroppe,
det slår i sjælen ned som lyn
fra skyerne hist oppe.

Nej, aldrig spørges det fra Nord,
vi lyset vil fordunkle!
Som nordlys i fribårne ord
det sås på himlen funkle,
og ses det skal ved nordens pol,
ej blot i kroppens rige:
midsommerens den bolde sol
vil ej for midnat vige!

Oplysning være skal vor lyst,
er det så kun om sivet,
men først og sidst med folkerøst
oplysningen om livet;
den springer ud af folkedåd
og vokser, som den vugges,
den stråle i vort folkeråd,
til aftenstjernen slukkes!

